

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO LOPŠELYJE-DARŽELYJE „RUGELIS“ TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo lopšelyje-darželyje „Rugelis“ tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato lopšelio-darželio „Rugelis“ (toliau – lopšelis-darželis) prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti lopšelyje-darželyje, vykdančiame ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, ugdytinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką lopšelyje-darželyje, kurioje ugdytiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklusomi ir vertinami. Psichologinė ugdytinių savijauta ir saugumas susijęs su emocine ugdytinių, lopšelio-darželio darbuotojų, tėvų (toliau – lopšelio-darželio bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus lopšelio-darželio ugdytinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems ugdytiniams, kuriems visam lopšeliui-darželiui taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas lopšelio-darželio administracijos atstovas, auklėtojas, priešmokyklinio ar meninio ugdymo pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie

patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir / ar užgauliojant) ir / ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. patyčios kibernetinėje erdvėje: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir / ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešas gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.2. **Patyčias patiriantis vaikas** – ugdytinis, iš kurio yra tyčiojamasi.

5.3. **Besityčiojantysis** – ugdytinis ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ir / ar prisidedantis prie jų.

5.4. **Patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, auklėtojas, priešmokyklinio ar meninio ugdymo pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ugdytinis (-iai).

5.5. **Patyčių stebėtojas** – ugdytinis, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.6. **Prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis lopšelio-darželio bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, auklėtojų, priešmokyklinio ar meninio ugdymo pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.7. **Patyčių intervencija** – lopšelio-darželio direktoriaus, pavaduotojo, auklėtojų, priešmokyklinio ar meninio ugdymo pedagogų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų lopšelio-darželio darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena** – patyčių situacijos lopšelyje-darželyje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinių geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinių tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – ugdytinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: lopšelio-darželio veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimą, ugdytinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio miesto mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. A-602(4.1E) „Dėl Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio miesto mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo“.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

8. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi lopšelio-darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi lopšelio-darželio direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, auklėtojai, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, o ją vykdo visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai.

9. Lopšelio-darželio direktorius atsako už Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo lopšelyje-darželyje tvarkos aprašo parengimą ir įgyvendinimą lopšelyje-darželyje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškomis ir žalingiems įpročiams aplinką, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio lopšelio-darželio patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą lopšelio-darželio bendruomenei ir vykdymą. Saugios ir palankios ugdytiniams aplinkos kūrimu rūpinasi lopšelio-darželio vaiko gerovės komisija.

10. Lopšelis-darželis puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų lopšelio-darželio darbuotojų elgesys ir veikla.

11. Lopšelio-darželio grupių taisyklėse susitariama dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus / laukiamas, tiek neleistinas / nepageidaujamas ugdytinių elgesys, numatomi ugdytinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems grupės bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas lopšelio-darželio darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų ugdytinių elgesį.

12. Lopšelio-darželio darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo(si) aplinkos lopšelyje-darželyje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal lopšelio-darželio nustatytą tvarką.

13. Lopšelio-darželio direktorius įsakymu patvirtina Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo lopšelyje-darželyje tvarkos aprašą.

III. LOPŠELIO-DARŽELIO DARBUOTOJŲ VEIKSMAI IR PROCEDŪROS ĮTARUS AR PASTEBĖJUS SMURTĄ AR PATYČIAS

14. Visi lopšelio-darželio darbuotojai turi reaguoti į pastebėtą ir / ar įtariamą smurtą ir patyčias, nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių.

15. Įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias tarp vaikų, bet kuris lopšelio-darželio darbuotojas ar kitas bendruomenės narys nedelsiant stabdo ir žodžiu praneša apie tai lopšelio-darželio direktoriui, jo nesant direktoriaus pavaduotojui ugdymui ar kitam administracijos darbuotojui.

16. Lopšelio-darželio direktorius gavęs pranešimą apie smurtą ar patyčias tarp vaikų kaip galima greičiau aiškina situaciją ir imasi veiksmų užkertančių kelią smurtui ar patyčioms:

16.1. grupės auklėtojas, ar priešmokyklinio ugdymo pedagogas, ar meninio ugdymo pedagogas, ar kitas darbuotojas, ar kitas bendruomenės narys Pranešime apie smurtą ir patyčias (1 priedas) pateikia išsamią informaciją apie smurto ar patyčių įvykį ir savo veiksmus jame bei pateikia lopšelio-darželio direktoriui;

16.2. lopšelio-darželio direktorius informaciją perduoda lopšelio-darželio vaiko gerovės komisijai;

16.3. lopšelio-darželio vaiko gerovės komisija (toliau - VGK) savo posėdyje, vadovaudamasi komisijos darbo organizavimo tvarka, išnagrinėja pateiktą informaciją ir priima sprendimą dėl pagalbos ir organizuoja jos teikimą;

16.4. Vaiko gerovės komisijos pirmininkas ar jo įgaliotas asmuo su komisijos sprendimu supažindina lopšelio-darželio direktorių ir teikia tvirtinti numatytą pagalbos priemonių planą (toliau - planas).

17. Lopšelio-darželio direktorius gavęs pranešimą, kad :

17.1. lopšelio-darželio darbuotojas patiria smurtą ar patyčias imasi veiksmų, numatytų Tvarkos aprašo 16 punkte;

17.2. lopšelio-darželio darbuotojas pats smurtauja ar tyčiojasi imasi veiksmų, numatytų Tvarkos aprašo 16 punkte.

18. Kiekvienas smurto ir patyčių atvejis lopšelyje-darželyje registruojamas Smurto ir patyčių atvejų lopšelyje-darželyje „Rugelis“ registravimo žurnale (2 priedas), direktoriaus paskirto atsakingo asmens, ir saugomas kartu su kitais Tvarkos aprašo dokumentais.

19. Su VGK sudarytu ir lopšelio-darželio direktoriaus patvirtintu planu supažindinami grupės auklėtojai ar priešmokyklinio ugdymo pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai), kiti plane įvardinti asmenys;

19.1. plano įgyvendinimą stebi ir analizuoja direktoriaus pavaduotojas ugdymui ir / ar

VGK paskirtas narys, koordinuojantis smurto prevencijos veiklos sritį;

19.2. vykdamas planą ir teikiant pagalbą, bet situacijai negerėjant priimamas sprendimas kreiptis pagalbos į kitas institucijas (Vaiko teisių apsaugos tarnybą, pedagoginę psichologinę tarnybą, policiją, medikus).

20. Lopšelio-darželio VGK gavusi informaciją apie smurtą ir / ar patyčias darbą organizuoja vadovaudamasi Lopšelio-darželio vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu lopšelio-darželio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 22 d. įsakymu Nr. V-59 „Dėl lopšelio-darželio „Rugelis“ vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, bei šio Tvarkos aprašo nuostatomis.

21. Su Tvarkos aprašu pasirašytinai supažindinami visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai:

21.1. pasirašo Lopšelio-darželio bendruomenės narių, susipažinusių su smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo lopšelyje-darželyje „Rugelis“ tvarkos aprašu, registracijos žurnale (3 priedas);

21.2. atvykus naujam vaikui, tėvai supažindinami su Tvarkos aprašu pasirašytinai;

21.3. pakeitus Tvarkos aprašą, bendruomenės nariai supažindinami su pakeitimais pasirašytinai;

21.4. asmenį, atsakingą už lopšelio-darželio bendruomenės narių supažindinimą su Tvarkos aprašu, įsakymu skiria lopšelio-darželio direktorius;

21.5. Lopšelio-darželio bendruomenės narių, susipažinusių su smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo lopšelyje-darželyje „Rugelis“ tvarkos aprašu, registracijos žurnalas saugoma kartu su kitais Tvarkos aprašo dokumentais.

22. Lopšelis-darželis, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su ugdytinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėje esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

23. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas integruotai kartu su Lopšelio-darželio „Rugelis“ ikimokyklinio ugdymo programa, taikant Valdorfo pedagogikos elementus ir Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą. Į programų turinį integruojama pasirinkta prevencinė programa, kurią kiekvieniems mokslo metams įsakymu nustato lopšelio-darželio direktorius.

24. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

25. Pozityvus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš penkių nuoseklių etapų:

25.1. esamos situacijos įvertinimo: lopšelio-darželio vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi lopšelio-darželio veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar

kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), kasmet renka informaciją apie ugdymo(si) aplinkos saugumą, lopšelio-darželio bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja, analizuoja aktualias problemas;

25.2. lopšelio-darželio bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo: pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi lopšelio-darželio direktorius, lopšelio-darželio VGK, į šį procesą įsitraukia visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

25.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikroklimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

25.4. lopšelio-darželio darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja lopšelio-darželio direktoriaus paskirtas lopšelio-darželio darbuotojas;

25.5. kasmet analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti Priemones.

26. Ugdytiniai aktyviai (neformaliai) dalyvauja kuriant pozityvų lopšelio-darželio mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškas, ugdytinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose; sudaromos galimybės, skatinamas ugdytinių socialinių, emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinamas dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

27. Skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią ugdymo(si) aplinką lopšelyje-darželyje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą lopšeliui-darželiui vietos bendruomenėje; vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimo klausimais.

28. Visais įtariamų ir realių patyčių ar smurto atvejais kiekvienas lopšelio-darželio administracijos atstovas, auklėtojas, priešmokyklinio ar meninio ugdymo pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, lopšelio-darželio vaiko gerovės komisijos narys, kitas darbuotojas į tai turi reaguoti lopšelio-darželio nustatyta tvarka.

29. Ugdytiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, auklėtojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir / ar įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja lopšelio-darželio direktorių, kuris imasi šiame Tvarkos apraše ar kituose lopšelio-darželio dokumentuose numatytų veiksmų.

30. Administracijos atstovui, auklėtojui, priešmokyklinio ar meninio ugdymo pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš ugdytinio, asmuo pastebėjęs ir /

ar įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja lopšelio-darželio direktorių, kuris imasi šiame Tvarkos apraše ar kituose lopšelio-darželio dokumentuose numatytų veiksmų.

31. Lopšelio-darželio direktorius, sužinojęs apie lopšelio-darželio darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba lopšelio-darželio darbuotojo tyčiojimąsi, nedelsdamas imasi priemonių, numatytų šiame Tvarkos apraše.

32. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius lopšelyje-darželyje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

33. Tais atvejais, kai lopšelyje-darželyje nėra reikiamo švietimo pagalbos specialisto ar yra kitų priežasčių, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti lopšelyje-darželyje, direktoriaus įgaliotas asmuo siunčia ugdytinį ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į pedagoginę psichologinę tarnybą.

III SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

34. Visi dokumentai, esantys ugdytinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su ugdytiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

PANEVĖŽIO LOPŠELIS-DARŽELIS „RUGELIS“

Pranešimas apie smurtą ir patyčias

_____ Nr. _____
(data) (registracijos žurnale)

1. Bendrieji duomenys:

Patyčios įvyko (data, val.)	
Kur įvyko patyčios	
Kas pranešė apie patyčias	
Patyčių forma (pažymėti, pabraukti)	
☐ Žodinės: <i>pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir pan.</i>	
☐ Fizinės: <i>mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, seksualinis priekabiavimas, turtinė žala ir pan.</i>	
☐ Socialinės patyčios: <i>socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.</i>	
☐ Patyčios kibernetinėje erdvėje: <i>skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentary skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir pan.</i>	
☐ Kita:	

2. Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, patyrusio patyčias vardas, pavardė (jei vaikas, nurodoma grupė)	
Asmens (-ų), kuris (-ie) tyčiojosi vardas, pavardė (jei vaikas, nurodoma grupė)	
Asmens (-ų), stebėjusio (-io) patyčias, vardas, pavardė (jei vaikas, nurodoma grupė)	

3. Išsami informacija apie įvykį ir pedagogo (kito bendruomenės nario) veiksmai jame:

--

_____
(parašas)

_____
(pranešėjo vardas, pavardė)

